

El país que rutlla

A les Balears i el País Valencià la taxa d'atur s'apropa al 30% i a Catalunya i el País Valencià la caiguda del PIB durant 2012 va situar-se per sobre de l'1%. I amb tot, enmig del túnel hi ha sectors i empreses que continuen tirant de l'economia. El sector agroalimentari, l'automobilístic i derivats, el turisme i les multinacionals es dibuixen com els motors tractors que ens n'han de fer eixir.

En aquesta mena de depressió col·lectiva en què estem immersos des de 2008 sembla del tot improbable poder albirar símptomes de millora. Els Països Catalans travessen la pitjor recessió en dècades i els índexs macroeconòmics que es publiquen cada dia no deixen marge per a l'esperança. Les últimes xifres d'atur indiquen que al Principat el 24,5% de la població està desocupada, xifra que s'eleva fins al 28,6 i el 29,2% en el cas de les Illes i el País Valencià. Els tres territoris continuen encadenant creixement del PIB negatius i les perspectives amb vista a 2013 indiquen que no serà fins l'any següent quan es detectaran canvis significatius en els indicadors. Josep Oliver, catedràtic d'economia de la Universitat Autònoma de Barcelona, sintetitza l'actual situació d'una manera senzilla. El diagnòstic es refereix a Catalunya, però es pot fer extensible a la resta dels territoris: "Els motors que van estar en l'origen de l'expansió de la demanda interna —això és, el creixement demogràfic, el creixement del crèdit, la construcció i el sector públic— han desaparegut. Més enllà de la crisi, el que està succeint és que assistim a un canvi estructural de la nostra economia".

Presenciem, doncs, el redisseny de l'esquema sobre el qual s'havia assen-

tat l'economia en l'última dècada. I en aquesta reconfiguració, en aquesta mena de *reset* generalitzat, es produeixen diversos fenòmens: d'una banda, hi ha una espècie de selecció natural que garbella els sectors tradicionals i deixa passar només les empreses més preparades. Alhora, s'hi incorporen altres companyies i sectors que, com la biotecnologia, el disseny avançat, les aplicacions mòbils o la logística, donen respostes a noves demandes de l'economia. D'una altra banda, s'afermen i readapten altres sectors que, com el turisme o l'agroalimentari, gaudeixen d'una relativa bona salut.

La solució exterior. Siga com siga, per a tots ells ha estat fonamental la internacionalització. La contracció de la demanda interna ha provocat que en els últims anys només les companyies amb un alt índex d'obertura a l'exterior puguin suportar l'actual conjuntura. "Haver-se internacionalitzat i haver obert mercats en l'exterior ha estat una garantia d'èxit", explica Vicente Mompó, director del departament internacional de la Cambra de Comerç de València. L'any 2012, el País Valencià va exportar mercaderies per valor de 21.000 milions d'euros, cosa que representa un 3,2% més que l'any anterior. Al Principat, l'augment registrat fou del 4,5%, segons la Cambra de Comerç de Barcelona.

Al País Valencià, segons explica Mompó, a gran trets són el sector agroalimentari, el tauleller i l'auxiliar de l'automòbil els que estan arrossegant les exportacions. I també, destaca, hi ha empreses dins dels sectors tradicionals que "van fer un esforç per la internacionalització durant l'etapa del *boom* del totxo" i que han eixit immunes a una crisi que, en el cas dels sectors tradicionals, està vinculada també al procés de globalització. El que ha succeït és, segons explica Mompó, que allà "on hi havia un clúster, abans t'hi trobaves 300 empreses. Ara n'hi ha 30. On abans es retroalimentaven 300 empreses, ara només n'hi ha unes quantes que sobreviuen i són menys interdependents perquè tenen la seua dinàmica pròpia". I hi afegeix: "Hi ha casos d'èxit a tot arreu: del calcer al tèxtil llar, passant pel taulell o el

Un país sense estadística

Quan aquest setmanari es va plantejar abordar la temàtica dels "oasis de la crisi" ho va fer amb el propòsit inicial de destacar aquells municipis de més de 5.000 habitants on hi haguera unes xifres d'atur significativament baixes. Tanmateix, aquest plantejament ha resultat inabordable per la inexistència d'estadístiques sobre desocupació actualitzades i homologables per als tres territoris. Només el Principat, gràcies a l'Institut d'Estadística de Catalunya (Idescat), disposa de dades mensuals sobre taxes d'atur a nivell municipal. En canvi, ni l'Institut Valencià d'Estadística (IVE) ni l'Institut Balear d'Estadística (Ibestat) treballen aquestes xifres amb el detall suficient o la periodicitat requerida. Per la seua banda, el Servei Valencià d'Ocupació i Formació (Servef) i el Servei d'Ocupació Balear (Soib) tenen dades mensuals de demandants d'ocupació, però no de taxes d'atur com les de l'Idescat.

EL TEMPS

La planta de Seat a Martorell, al Baix Llobregat.

juguet. Fixa't en el cas de Juan y Juan [l'empresa de Dulcesol]: la manera com s'ha implantat a Algèria és modèlica. Al remat el que tenim és que hi ha hagut emprenedors i empresaris que han sabut captar el moment”.

També a Catalunya els sectors que millor es comporten són els vinculats a l'exterior. El catedràtic Josep Oliver situa la corona metropolitana de Barcelona com el territori més dinàmic i amb més possibilitats de fer de tractor. “Aquesta és la base industrial de Catalunya. És ací on hi ha les grans empreses i aquestes, amb l'excepció d'algunes companyies que han marxat, han fet esforços molt seriosos per racionalitzar i reestructurar-se per la via de congelar els salaris i millorar la productivitat”, explica. Empreses com Nissan o Seat podrien perfectament haver marxat a Turquia o al Marroc, però s'han fet esforços perquè això no passe”. Si la corona metropolitana de Barcelona representa la cara –com també algunes empreses exportadores al voltant de Girona–, les comarques de l'Anoia, el Berguedà i la Segarra

són la creu. “Són comarques que històricament s'havien especialitzat en productes industrials de baix valor afegit –explica Oliver, que és autor dels anuaris comarcals que publica CatalunyaCaixa–. Són empreses que ja havien anat perdent posicions abans de la crisi i que ara ho tenen molt complicat”.

Pel que fa al Camp de Tarragona, el catedràtic de la UAB considera que els sectors químic i energètic, molt exportadors, poden ser un motor de dinamisme; com també ho serà en el territori que va del Baix Ebre a Lleida el sector de la fruita fresca. “Hi ha hagut transformacions estructurals en la producció primària molt importants.

V. Mompó: “Hi ha hagut emprenedors i empresaris que han captat el moment”

És un sector que està molt més ben preparat que fa 15 anys. Fa temps que aquesta reconversió va pel bon camí”, apunta.

Finalment, Josep Oliver adverteix que no s'ha de perdre de vista el turisme, que a les comarques del sud i a l'interior de Tarragona, a la Selva, l'Empordà, la Garrotxa i el Ripollès gaudeix de bona salut. I hi ha el cas, és clar, de Barcelona i el Barcelonès, on es genera un terç de tots els ingressos turístics del país. “La nostra oferta turística ha reduït preus i ha recuperat la competitivitat que havia perdut en el període anterior”.

“Crec que les bases per a la nostra recuperació estaven ja establertes abans de la crisi –explica Oliver–. Allò desitjable seria que quan la demanda interna comenci a recuperar-se, es produeixi una expansió de la base industrial i recuperi un pes percentual en el conjunt de l'economia del 20%, com teníem fa 15 anys, de forma que tinguem una economia molt més equilibrada”.

Violeta Tena